

Ekstern evaluering av **bachelorgradprogram i ergoterapi** ved Universitet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet, 2017.

Innledning

Ved Det helsevitenskapelige fakultet skal det jevnlig gjennomføres en ekstern evaluering av studieprogram. På bakgrunn av funn som svak rekruttering av studenter, dårlig gjennomføringsgrad, høyt studentfracfall samt problemer med samkjøring av emner, er Bachelor i Ergoterapi utvalgt for en helhetlig vurdering for 2017.

Komiteen består av:

- Annika Lindh Falk, Med Dr, Linköpings Universitet, Institutionen for samhälls- och välfärdsstudier, Avdelningen for arbetsterapi, Linköping/Sverige
- Klara Jakobsen, Dosent, NTNU, Fakultet for medisin og helsevitenskap, Institutt for nevromedisin og bevegelsesvitenskap, Trondheim.

Komitéen ble tatt godt imot og gjennomførte *intervjuer med følgende nøkkelpersonale*:

- Geir Lorem, prodekan utdanning
- Kjetil Kvalsvik, fakultetsdirektør
- Toril Beate Røssvoll, studieleder
- Rita Jentoft, avdelingsleder
- Nina Emaus, instituttleder
- Arne Eek, rådgiver
- Marianne Olsen, lærer
- Astrid Vekve Nymo, lærer
- 3 studenter fra ulike kull

Komitéens hovedfunn er:

- Fagemnet har hatt en svært positiv utvikling på tross av knappe ressurser. Det beskrives en tydelig strategi for å muliggjøre aktuell kompetanseutvikling for samtlige ansatte ved programmet. Programmet arbeider også aktivt med utvikling av pedagogikken og har en lang tradisjon med interprofessionelt samarbeid.
- Studiet har et godt internasjonalt nettverk som studenter får nytte av gjennom internasjonale forelesere, foruten gjennom mulighet for gjennomføring av sine praksisperioder i utlandet.
- For å kunne beholde og videreutvikle kompetansen ved utdanningen i fremtiden, og for å opprettholde kvaliteten og det faglige nivået, ser man et tydelig behov for flere førstekompetansestillinger ved Bachelor i ergoterapi.
- For å rekruttere flere studenter til programmet og det fremtidige behov for ergoterapeuter i landsdelen, er det nødvendig med et nyutviklet og aktivt markedsføringsarbeid.

Vurderingene baserer seg på en aktiv gjennomgang av Fagplan for bachelor i ergoterapi ved UiT, foruten ved samtaler med prodekan, fakultetsdirektør, studieleder, avdelingsleder, instituttleder, rådgiver, lærere og studenter.

Komitéens mandat er knyttet til å vurdere utdanningen på bakgrunn av helhet og sammenheng på følgende områder:

1. Er studiets mål klart formulert, beskrevet?

I en studieplan skal det framgå hvilke kunnskaper, ferdigheter og kompetanse studentene skal ha ved sluttført studium og hva slags kompetanse utdanningen gir i forhold til videre studier og/eller yrkesutøvelse.

På bakgrunn av den kjernekompetanse som er nasjonalt besluttet, er de overordnede mål for studiet i ergoterapi tydelig beskrevet i *fagplanen*. I samtlige emner gis klare beskrivelser av mål for *læringsutbyttet* knyttet til generell kompetanse, kunnskap i ergoterapi og ferdigheter i ergoterapi.

De beskrivelser som omhandler *Eksamen og vurdering* beskriver først og fremst gjennomføringen av skriftlige hjemmeeksamener. På denne bakgrunn stiller komiteen spørsmål hvorvidt alle de aktuelle målene i det enkelte emne vurderes aktivt.

2. Undervisnings- og vurderingsformer

Basert på Fagplan for bachelor i ergoterapi fremvises en god variasjon av arbeidsformer som basisgruppearbeid, forelesninger, ferdighetstrening, seminar, nettbasert undervisning, skriftlige oppgaver, praksisstudier og selvstudier. Hvordan de ulike læringsformene gjennomføres i det enkelte emne synes imidlertid uklart beskrevet i fagplanen.

Problembasert læring (PBL) som pedagogisk arbeidsform er verdifull for fremtidens arbeidsliv, men også for eventuelle videre studier. Arbeidsformen kan bidra til at studentene utvikler aktuell handlingsberedskap for ulike situasjoner. I sitt fremtidige yrke som ergoterapeuter kommer studentene til å møte ulike pasientgrupper med ulike aktivitetsproblem. Det kreves derfor at den enkelte ergoterapeut er godt forberedt på å håndtere ulike og uventede situasjoner. Slik studiet er lagt opp møter studentene flere brukergrupper med ulike aktivitetsproblem både ved arbeid i basisgruppene og i praksis.

Komiteen ser det som en styrke ved utdanningen at her anvendes studentaktive læringsformer. Ved PBL som arbeidsform bedømmer man gjerne flere kunnskapsformer i løpet av kurset (kunnskap, ferdighet og generell kunnskap). Ferdigheter bedømmes vanligst i praksis men kan også bedømmes i tilknytning til ferdighetstreningen. Det er av betydning at det fremkommer en tydelig sammenheng mellom læringsutbytter og lærings- og vurderingsformer. Komiteen opplever at det gjerne kan tydeliggjøres bedre i studieplanen hvordan vurderingen gjøres av ferdigheter i ergoterapi og de emner som ikke inneholder praksis (for eksempel ERG-2030, Helse, aktivitet og deltakelse hos eldre).

Fagplanen beskriver en variasjon mellom kortere og lengere praksisperioder. Det er imidlertid uklart beskrevet hvorvidt en student i løpet av bachelorstudiet skal ha en praksisperiode på tjenestesteder/områder knyttet til både 1.linjetjenesten og 2.linjetjenesten.

I samtale med lærere og studenter kom det frem at det er nødvendig med minst 80% nærvær for at et arbeid skal godkjennes, noe som ikke fremkommer i aktuelle beskrivelser i Fagplan for bachelor ergoterapi, eller i annen dokumentasjon som er mottatt.

Når det gjelder eksamensformer synes det som at hjemmeeksamen er den mest anvendte eksamensform. Fagplanen beskriver imidlertid en skoleeksamen i anatomi og en individuell

muntlig eksamen i emnet Helse, aktivitet og deltakelse hos ungdom. Bacheloroppgaven har også en muntlig individuell høring på basis av skriftlig hjemmeeksamen. Gjennom samtalen med studentene fremkom imidlertid et klart ønske om en større variasjon av eksamensformer for å øke læringseffekten.

Den tverrfaglige erfaringen er også en viktig forberedelse for fremtidig samarbeid med andre profesjonsgrupper i praksis. Fellesemnet for helsefagstudenter gjennomføres hvert studieår (30stp. ved 3 moduler). Basert på uttalelsene fra de studentene som komitéen møtte, uttrykte samtlige en opplevelse av uklarhet når det gjaldt hensikten med denne fellesundervisningen. Komitéen stiller derfor spørsmål til hvorvidt fellesemnet muliggjør at studentene finner relevans i undervisningen til sitt eget fremtidige yrke, noe som er betydningsfullt i oppstarten av en fagutdanning. Dersom fellesundervisningen gir mulighet for aktivt samarbeid med andre faggrupper, vil dette også være viktig for forståelsen for tverrfaglig samarbeid som yrkesutøver.

Med hensyn til studiestedets omgivelser beskrives bibliotek tjenestene som gode. Det synes også som det er tilstrekkelig med studieplasser ved universitetet som studentene kan benytte. I samtalen med prodekan ble det også informert om at det skal bygges nye lokaler for helsefagene som skal stå ferdig i løpet av 2018. Ergoterapiutdanningen skal da få egne spesialrom som for eksempel eget leilighet med smarthusteknologi.

Studentene uttrykte uklarhet med hensyn til hvem som har det overordnede ansvar for læringsplattformen som anvendes. Siden dette ofte medfører utydelighet, var denne uklarheten ofte årsaken til misforståelser mellom studenter og lærere.

Kort oppsummert synes det som at arbeidsformene er godt egnet til å nå målbeskrivelsen for studiet. Likevel anbefaler komitéen en større variasjon i eksamensformene ved Bachelor i ergoterapi for å sikre at studentene lærer seg det som forventes, og dermed sikrer at den enkelte oppnår læringsmålene i studiet. Det anbefales også at det sees nærmere på aktuell sammenheng mellom læringsutbytter og lærings- og vurderingsformene i studiet.

3. Sammensetting av emner i forhold til programmets målbeskrivelse

Bachelor i ergoterapi er oppbygd med emner etter et livsløpsperspektiv. Utdanningen starter med et emne knyttet til mennesket i aktivitet og fortsetter med fokus på barn, ungdom, voksne og eldre. Tredje og siste studieår inneholder emnet Folkehelse og universell utforming, foruten Bacheloroppgave i ergoterapi og avsluttes med emnet Veiledning, ledelse, forvaltning og formidling av ergoterapeutisk virksomhet. Ved en oppbygning av ergoterapistudiet i form av et naturlig livsløp, synes studiet å kunne stimulere studentene til aktiv læring.

Ved vurdering av de dokument komitéen har blitt kjent med, synes det som at rammeplanens hovedemner er godt integrert i fagplanen. Komitéen anser imidlertid at hovedemnene gjerne kan beskrives mer tydelig under hvert emne i fagplanen. Siden oppstart av et nytt studie ofte kan virke forvirrende, kan det være en fordel å tydeliggjøre sammenhengen mellom emnene. For eksempel kunne derfor de naturvitenskapelige emnene være tydeligere beskrevet og begrunnet under punktet «Faglig innhold og relevans i studieprogram».

4. Hvordan kan valgfrihet påvirke studentenes læringsutbytte?

En finner at studentene har noe mulighet til å påvirke innholdet i sitt studium. Basert på informasjonen fra lærerne og studentene synes påvirkning av læringsutbyttet først og fremst å

gjelde ved valg av praksissted og valg av det emnet de fordypet seg i ved skriving av sin bacheloroppgave. Komitéen vurderer imidlertid at PBL som arbeidsform også til en viss grad vil kunne gi mulighet for valgfrihet som kan påvirke læringsutbyttet positivt. Det synes derfor som at studiet har en hensiktsmessig vektlegging av innhold og læringsaktiviteter som er i tråd med de krav og den virkelighet som møter studentene som ferdigutdannet.

5. Mulighet for aktiv kobling mellom undervisning, forskning og fagmiljø

Det er en tydelig strategi å muliggjøre en ønsket kompetanseutvikling for samtlige av de ansatte ved programmet som ønsker det. Parallelt og over tid synes det dessuten som at det er utført en aktiv jobb med å utvikle den pedagogikk som anvendes. Kompetanseutviklingen har gitt svært positive resultat sett i relasjon til den lille arbeidsstokken som er ansatt ved programmet. Som eksempel kan nevnes at en person nå søker professorkompetanse, en annen er i et dosentkvalifiseringsløp, mens andre er i gang med å kvalifisere seg som 1.lektor. Til sammen viser dette en svært positiv trend og en aktiv evne hos de ansatte til å øke sin kompetanse.

Et betimelig spørsmål synes imidlertid å være hvordan man skal kunne beholde denne kompetanse fremover på Bachelor i ergoterapi?

Slik det fremstår for komitéen synes det å være et uttalt behov for førstestillinger ved programmet, noe som vil være av betydning for å beholde ønsket kompetanse i fremtiden og for å kunne opprettholde nødvendig kvalitet og nivå i innholdet i utdanningen. Rekruttering av kompetente ansatte synes derfor å kreve nye stillinger. I dag fins ingen stilling for professor, dosent eller 1.lektor ved programmet. Det synes derfor som at dette bachelorprogrammet ikke prioriteres når det gjelder opprettelse av stillingskategorier som ivaretar den kompetanse som er bygd opp.

Hvordan kan viktig kompetanse komme til nytte på ergoterapiprogrammet?

Siden fagutøvelsen av ergoterapi i dagens samfunn skal bygge på forskningsbasert kunnskap, synes det å være av betydning at det opprettes stillinger som gjør det mulig at bachelorstudentene får tilgang til relevant kunnskap som utvikles også ved institusjonen. For ergoterapifaget, og for de personer fra programmet som har disputert, vil det også være viktig å ha mulighet for å bidra til videreutvikling av faget ved aktuell forskning og publisering i vitenskapelige tidsskrift, foruten å bidra i fagutviklende diskusjoner på programmet.

6. En kontinuerlig evalueringsprosess

Basert på de samtaler og den dokumentasjon som er fremlagt for komitéen, synes det som at ergoterapeututdanningen ved Universitetet i Tromsø har en svært tydelig evalueringsrutine. Her dokumenteres årlig både studentenes evaluering, oppfulgt av en intern evaluering blant de ansatte på programmet, og en ekstern evaluering.

Hvor mange studenter som deltar i denne evalueringen synes usikkert, - noe som gjør at det kan stilles spørsmål til hvor representativ disse vurderingene er. I samtalen med programledelsen ble det uttrykt usikkerhet med hensyn til hvor tydelig resultatet fra studentenes evalueringer ble tilbakeført, noe som kan påvirke studentenes vilje til å medvirke ved evalueringer.

7. Gjennomstrømning, rekruttering og markedsføring

Basert på den informasjon som er fremlagt for komitéen, synes det som at det er vanskelig å få de riktige studentene interessert i å søke studiet. Med utgangspunkt i den aktuelle befolkningsutviklingen og at det sommeren 2017 ble vedtatt en ny Lovproposisjon i Stortinget som beskriver ergoterapi som en *skal-tjeneste*, det vil si en tjeneste som skal tilbys i alle norske kommuner innen 2020. På denne bakgrunn vil det være viktig og nødvendig at Universitetet i Tromsø tar sitt ansvar for at det utdannes tilstrekkelig med ergoterapeuter for å dekke landsdelens behov. Hvordan fakultetet aktivt forbereder seg på denne utviklingen vil derfor være av stor betydning.

Komitéeen anbefaler derfor en tydelig markedsføringsstrategi i regi av fakultetet. For å gjennomføre denne vil en gjennomgripende analyse være nødvendig for å tydeliggjøre hvilke markedsføringsstrategier som er hensiktsmessig for å nå den ønskelige målgruppe. Aktuelle tiltak kan også være å informere potensielle grupper om hva ergoterapiprofesjonen innebærer, samt tydeliggjøre hvilke oppgaver og ulike brukergrupper man møter som ergoterapeut i dagens og fremtidens Norge.

Kontakt med eksperter innen yrket som har erfaring med ulike befolkningsgrupper og samfunnsoppdrag vil være en forutsetning for å kunne tydeliggjøre relevant informasjon om ergoterapifaget. Eksempler på informasjonsprodukt kan være brosjyrer, informasjonsfilmer, informasjon på studentinformasjons-messer mv. Vi anbefaler også at ledelsen også vurderer å markedsføre den pedagogiske modellen som anvendes ved programmet. Problembasert læring og interprofesjonell læring kan være viktige aspekt for at man som student blir interessert i å studere ved Universitetet i Tromsø.

Komitéeen mener at den dårlige søkningen og gjennomstrømmingen i studiet ikke skyldes dårlig utdanningskvalitet. Det kan derimot synes som at gjennomstrømmingen har sin bakgrunn i årsaker som de ansatte på utdanningen vanskelig fullt ut kan påvirke.

Basert på komitémedlemmenes egne erfaringer, kan en generell anbefaling være at innholdet i det først studieåret er svært tydelig med hensyn til hva ergoterapiyrket innebærer og hva faget bygger sin kunnskap på. Blir dette budskapet for vagt, kan det være større sjans for at studentene slutter, da de ikke forstå hva yrket innebærer.